

Polski i Litwy stanowią referaty toruńskich historyków. Wśród nich jest Janusz Małek, który przybliży czytelnikowi tematykę dążeń unifikacyjnych Prus Polskich. Jacek Wijaczka natomiast opisał powiązania Prus Książęcych z Polską, stwierdzając, że Korona nie tylko nie wykorzystwała możliwości powiązania Prus z Polską, ale także odrzuciła zabiegi Albrechta Hohenzollerna dążącego do zacieśnienia wzajemnych stosunków.

Prezentowana publikacja zawiera również artykuły poświęcone tematyce integracji księstw oświęcimsko-zatorskiego i siewierskiego z Koroną autorstwa Zdzisława Nogi oraz wywód Andrzeja Kamieńskiego, który przyjrzał się próbom unifikacji ziemi łęborsko-bytowskiej. Genute Kirkene z Wilna przedstawiła stosunek rodu Chodkiewiczów do unii, natomiast Petro Kulakovskij z Ostroga naświetlił temat połączenia ziemi czernihowsko-siewierskiej z Koroną. Interesującym artykułem jest tekst Wiktora Brechuneki z Kijowa, który zajął się porównaniem unii lubelskiej z unią hadziacką z 1658 roku. Artykuł ten podkreśla podobieństwo pomiędzy obiema uniami. Obydwie wyznaczały zasady wspólnego istnienia społeczeństw polskiego, ruskiego i litewskiego w jednym organizmie politycznym.

Pracę zamyka artykuł autorstwa Tomasza Kempy pt. *Czy unia brzeska wpłynęła na procesy integracyjne na ziemiach ruskich Korony i Wielkiego Księstwa Litewskiego*, w którym autor przedstawił tezę, że w pierwszej połowie XVII wieku unia doprowadziła do faktycznego osłabienia Rzeczypospolitej.

Mikołaj Tomaszewski (Toruń)

Do szarży marsz, marsz ... Studia z dziejów kawalerii, t. 2, red. Aleksander Smoliński, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2012, ss. 540

Wydana przez Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika pozycja to zbiór czterech obszernych artykułów przedstawiających wybrane zagadnienia z historii kawalerii. Publikację otwiera artykuł Mariusza Machynia dotyczący jazdy litewskiej w początkowym okresie działań Komisji Wojskowej Wielkiego Księstwa Litewskiego. Omawiane studium zostało oparte na obszernej literaturze przedmiotu oraz na ogromnej bazie archiwalnej, która wpro-

wadza wiele nowych zagadnień do badań nad tematyką kawalerii na Litwie w latach 1765–1766. Warto zaznaczyć, że autor tego studium podjął się próby ustalenia obsady personalnej poszczególnych chorągwi husarskich, petyhorskich oraz pułków autoramentu narodowego i cudzoziemskiego. Przedstawił także kwestie dotyczące wysokości wynagrodzeń kadry dowódczej i drogi awansów służbowych, co stanowi niezwykle ważne uzupełnienie tej publikacji.

Kolejny artykuł przygotował Maciej Trąbski, który zajął się przedstawieniem i scharakteryzowaniem kawalerii autoramentu narodowego armii Rzeczypospolitej Obojga Narodów w epoce stanisławowskiej. Według ustaleń Autora po reformach z lat 1773–1775 i 1789–1792 jazda stała się dużo bardziej wartościową jednostką bojową niż było to w latach poprzednich. Opracowanie to jest cenne, ponieważ podważa ustalenia innych historyków, którzy twierdzili, że żołnierze autoramentu narodowego byli w głównej mierze niepotrzebnym obciążeniem skarbu państwa.

Trzeci artykuł, którego autorem jest Michał Baczkowski, to dogłębna analiza jednostek kawaleryjskich armii habsburskiej w XVIII i XIX w. oraz jazdy Cesarsko-Królewskiej Armii Austro-Węgierskiej do czasów I wojny światowej. W syntetyczny sposób zostały tu przedstawione powoływane na okres wojny ochotnicze oddziały armii austriackiej, co stanowi ważne uzupełnienie wiedzy na ten temat. Oprócz wskazanych powyżej kwestii organizacyjnych Autor przedstawił także miejsce formacji konnych w doktrynie wojennej, a co za tym idzie ich pomocniczą funkcję, dotyczącą osłony piechoty i artylerii oraz działalności patrolowo-rozpoznawczej.

Ostatnie obszernie studium autorstwa Aleksandra Smolińskiego omawia organizację jednostek kawalerii Armii Czerwonej oraz jej kadre dowódczą i polityczną w latach 1935–1936. Artykuł zawiera nie tylko dane o stanie liczebnym i personalnym wielkich jednostek kawaleryjskich, ale także charakterystykę dyslokacji poszczególnych jednostek w pobliżu granicy z Rzeczypospolitą i Rumunią. Ponadto zamieszczono też informacje o koniach pracujących w gospodarstwach cywilnych w kontekście ich walorów użytkowych i przydatności dla formacji konnych Armii Radzieckiej. Omawiany artykuł został uzupełniony o informacje dotyczące faktycznego stanu wiedzy na temat jednostek radzieckich, którą dysponował Oddział II Sztabu Głównego Wojska Polskiego.

Całość uzupełniają liczne ilustracje, zarówno dokumentujące ubiór, jak i ekwipunek żołnierzy oraz kadry dowódczej poszczególnych jednostek kawaleryjskich.

Mikołaj Tomaszewski (Toruń)